

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

การส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่มังคุด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร
An Extension of Mangosteen Quality Production by Collaborative Farmers in Lamae District,
Chumphon Province

จารินี วังสว่าง (Jarinee Wangsawang)¹พลสรานู สรานูรมย์ (Ponsaran Saranrom)²

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (Chalermsak Toohirum)³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร 2) สภาพการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร 3) ความรู้การผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร 4) ความต้องการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร และ 6) แนวทางเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตมังคุดของเกษตรกร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ 1) เกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่มังคุด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร จำนวน 250 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ตามสูตรทาร์ยามานะ ค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 158 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ โดยจัดเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ 2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการผลิตมังคุด จำนวน 5 ราย คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากผู้ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการผลิตมังคุดได้ ผลการวิจัย พบว่า 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 55.04 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวนแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 2.58 คน จำนวนแรงงานนอกครัวเรือน เฉลี่ย 2.50 คน มีพื้นที่ปลูกมังคุดทั้งหมด เฉลี่ย 5.20 ไร่ ปริมาณผลผลิตมังคุดที่ได้ปีที่ผ่านมา เฉลี่ย 656.70 กิโลกรัม 2) เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกมังคุดระยะ 8x3 เมตร ลักษณะการปลูกมังคุดแบบสวนแซม ส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย มีแหล่งน้ำเป็นของตนเองและมีระบบการให้น้ำแบบสปริงเกอร์ ส่วนใหญ่ไม่ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เก็บเกี่ยวผลผลิตในระยะสายเลือด มีการคัดแยกคุณภาพผลผลิตและทำความสะอาดก่อนจำหน่าย 3) เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตมังคุดคุณภาพอยู่ในระดับมาก โดยเกษตรกรมีความรู้ด้านสภาพการผลิตมังคุดคุณภาพน้อยสุด 4) เกษตรกรต้องการการส่งเสริมในระดับมากในด้านความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืช (โรคแมลง) การคัดแยกมังคุดให้ได้คุณภาพ การใช้ปุ๋ย สารเคมีอย่างถูกวิธี มีความต้องการด้านแหล่งความรู้การผลิตมังคุดคุณภาพในระดับมากจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของภาครัฐ ความต้องการด้านสื่อในระดับมาก จากสื่อกิจกรรม และสื่อออนไลน์ 5) เกษตรกรมีปัญหาการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพในระดับปานกลาง โดยมีข้อเสนอแนะให้ออกเยี่ยมเยียนมากขึ้น จัดให้มีเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการแก้ไขปัญหาการผลผลิตตกต่ำ มีการศึกษาดูงาน จัดประชุม และอบรมให้ความรู้เรื่องการผลิตมังคุดคุณภาพเพิ่มมากขึ้น และ 6) แนวทางการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร คือ การทำงานแบบบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาคี โดยใช้วิธีการส่งเสริมการเกษตรที่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร และมีกำหนดเป้าหมายในแต่ละประเด็นให้เกิดผลสัมฤทธิ์

คำสำคัญ มังคุดคุณภาพ การส่งเสริมการเกษตร กลุ่มแปลงใหญ่

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช brownnytan@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Ponsaran.Sar@stou.ac.th

³ รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Chalerm Sak.Too@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study 1) basic personal, economic, and social conditions of farmers 2) quality mangosteen production conditions of farmers 3) knowledge regarding quality mangosteen production of farmers 4) needs for the extension of quality mangosteen production of farmers 5) problems and suggestions regarding quality mangosteen production of farmers and 6) extension guidelines of mangosteen production of farmers. The population of this study were such as 1) 250 farmers who were members of mangosteen collaborative farming group in La Mae district, Chumphon province. The sample size of 158 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.05 through accidental sampling method. Data were collected by conducting interview and were analyzed by using statistics such as frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, and ranking; 2) 5 key informants regarding the extension guidelines for mangosteen production. The sample size was determined by using purposive sampling method from the informants who was able to give out the information about extension guidelines regarding mangosteen production. The results of the research found that 1) most of the farmers were male with the average age of 55.04 years old, completed primary school education, had the average labor in the household of 2.58 people, had the average labor outside of the household of 2.50 people, had the average experience in mangosteen production of 5.20 Rai, and the average mangosteen productivity from the previous year was 656.70 kilogram. 2) Most of the farmers grew mangosteen at the distance 8x3 m². The characteristic of mangosteen production was intercropping. Most of the soil was loamy sand, had their own water sources and the watering system was done by using sprinklers. Most of them did not apply fertilizer according soil analysis, harvested product at the bloodline colored period, selected and separated products per their quality, and cleaned products before distribution. 3) Farmers had knowledge about quality mangosteen production at the high level. They had knowledge regarding quality mangosteen production conditions at the lowest level. 4) Farmers needed the extension at the high level regarding the knowledge about pest management (insect disease), the selection of quality mangosteen, the application of fertilizers and chemical in a correct way. They needed knowledge resource on quality mangosteen production at the high level from agricultural extension officers from government sector and needed media aspect at the high level from activity media and online media. 5) Farmers faced with the problems regarding the extension of quality mangosteen production at the moderate level. Suggestions would include more visits into the area, organized the forum for learning exchange, had the solution for low product price, had field trips, organized meeting, and training to give out knowledge regarding the increase for quality mangosteen production and 6) The extension guidelines for quality mangosteen production of farmers included the integrated work among partnership organizations by using agricultural extension method that matched with the needs of farmers and determined the targets in each aspect to accomplish the results.

Keywords: Quality mangosteen, Agricultural extension, Collaborative group

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

บทนำ

มังคุด เป็นไม้ยืนต้นที่มีขนาดใหญ่ ที่ได้รับฉายาว่าราชินีแห่งไม้ผล หรือ “Queen of Fruits” มีรสชาติที่หวานอมเปรี้ยว ถูกปากทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งมังคุดเป็นพืชเศรษฐกิจของไทย นิยมปลูกทั้งในภาคใต้และภาคตะวันออก ในปัจจุบันมังคุดจัดเป็นผลไม้ที่มีศักยภาพสูงในการส่งออก ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศที่ส่งออกมังคุดเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก โดยในปี 2565 ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการส่งออกมังคุดมากที่สุด ทั้งในรูปแบบมังคุดผลสดและมังคุดแช่แข็ง ส่งออกมังคุดผลสดถึง 205,786.45 ตัน ในขณะที่ส่งออกมังคุดแช่แข็งที่ 214.04 ตัน ซึ่งไทยมีการส่งออกมังคุดผลสดมากกว่ามังคุดแช่แข็งร้อยละ 90 โดยในปี 2566 ประเทศไทยมีการผลิตมังคุด ทั้งหมด 260,913.89 กิโลกรัม โดยมาจากภาคใต้ กว่า 141,106 กิโลกรัม มีมูลค่าผลผลิตถึง 4,500 ล้านบาท โดยประเทศไทยส่งออก ได้แก่ จีน ฮองกง เวียดนาม สหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ ไต้หวัน และมาเลเซีย (สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, 2566) ถึงแม้ว่าเกษตรกรจะมีประสบการณ์ในการปลูกมังคุด แต่ก็ยังมีข้อจำกัดในการผลิตมังคุดให้ได้คุณภาพ ซึ่งปัญหาหลัก ได้แก่ ความรู้ในการจัดการสวนมังคุด เช่น การใช้ปุ๋ยและสารเคมี การขาดความรู้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ปัญหาเนื้อแก้ว ยางไหลของผลมังคุด โรคและแมลงศัตรูพืช รวมถึงปัญหาด้านทุนการผลิตค่อนข้างสูง (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2567)

จังหวัดชุมพรเป็นอีกจังหวัดที่มีการปลูกมังคุดอยู่เป็นจำนวนมากและเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เหมาะสมในการปลูกมังคุด จึงทำให้เกษตรกรนิยมปลูกมังคุดกันอย่างแพร่หลาย สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรเป็นจำนวนมาก จนนับเป็นไม้ผลเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดชุมพร จุดเด่นของมังคุดชุมพร คือ มีขนาดผลใหญ่ รสชาติหวานแหลม มีกลิ่นหอม เปลือกบาง ผิวมัน หูเปิด ซึ่งมีการปลูกมังคุดกันอย่างแพร่หลายโดยปลูกเยาะสุด ในอำเภอหลังสวน อำเภอพะโต๊ะ อำเภอทุ่งตะโก และอำเภอละแม ตามลำดับ (สำนักงานเกษตรอำเภอละแม, 2566) ซึ่งจังหวัดชุมพรมีเนื้อที่การปลูกมังคุด ประมาณ 36,591.44 ไร่ โดยอำเภอละแมมีพื้นที่การปลูกมังคุด ประมาณ 1,779 ไร่คิดเป็นร้อยละ 17 ของพื้นที่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดชุมพร, 2567) ซึ่งถือเป็นไม้ผลเศรษฐกิจของอำเภอละแมรองจากทุเรียน

การดำเนินงานการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพในพื้นที่อำเภอละแมที่ผ่านมาจะใช้ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ มาใช้ในการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมังคุด โดยระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จะเน้นให้เกษตรกรรายย่อยในพื้นที่ที่ผลิตมังคุดรวมกลุ่มกันโดยวางระบบการผลิตและการบริหารจัดการไปในแนวทางเดียวกันเพื่อประหยัดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยเน้นการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ตามนโยบายการตลาดนำการผลิต โดยอำเภอละแมมีการจัดตั้งกลุ่มแปลงใหญ่มังคุดจำนวน 3 กลุ่ม สมาชิกทั้งหมด 250 ราย (สำนักงานเกษตรอำเภอละแม, 2566) หลังจากเริ่มดำเนินการส่งเสริมส่งเสริมโดยใช้ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกมังคุดส่วนใหญ่แบบแปลงใหญ่ในอำเภอละแม ยังประสบปัญหาการผลิตมังคุดให้ได้คุณภาพรวมถึงราคามังคุดที่ตกต่ำ ปัญหาเนื้อแก้ว ยางไหล ของผลมังคุด โรคและแมลงศัตรูพืช จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาสภาพการผลิต ความต้องการ รวมถึงปัญหาการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่มังคุด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์และจัดทำเป็นแนวทางการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่มังคุด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร เพื่อเป็นแนวทางในการยกระดับการผลิตมังคุดของเกษตรกรแปลงใหญ่ ในอำเภอละแมให้ได้มังคุดที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานการผลิตมังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) และนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาเกษตรกรให้สามารถผลิตมังคุดคุณภาพต่อไป

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาสภาพการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความรู้การผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาความต้องการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร
5. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร
6. เพื่อศึกษาแนวทางเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร

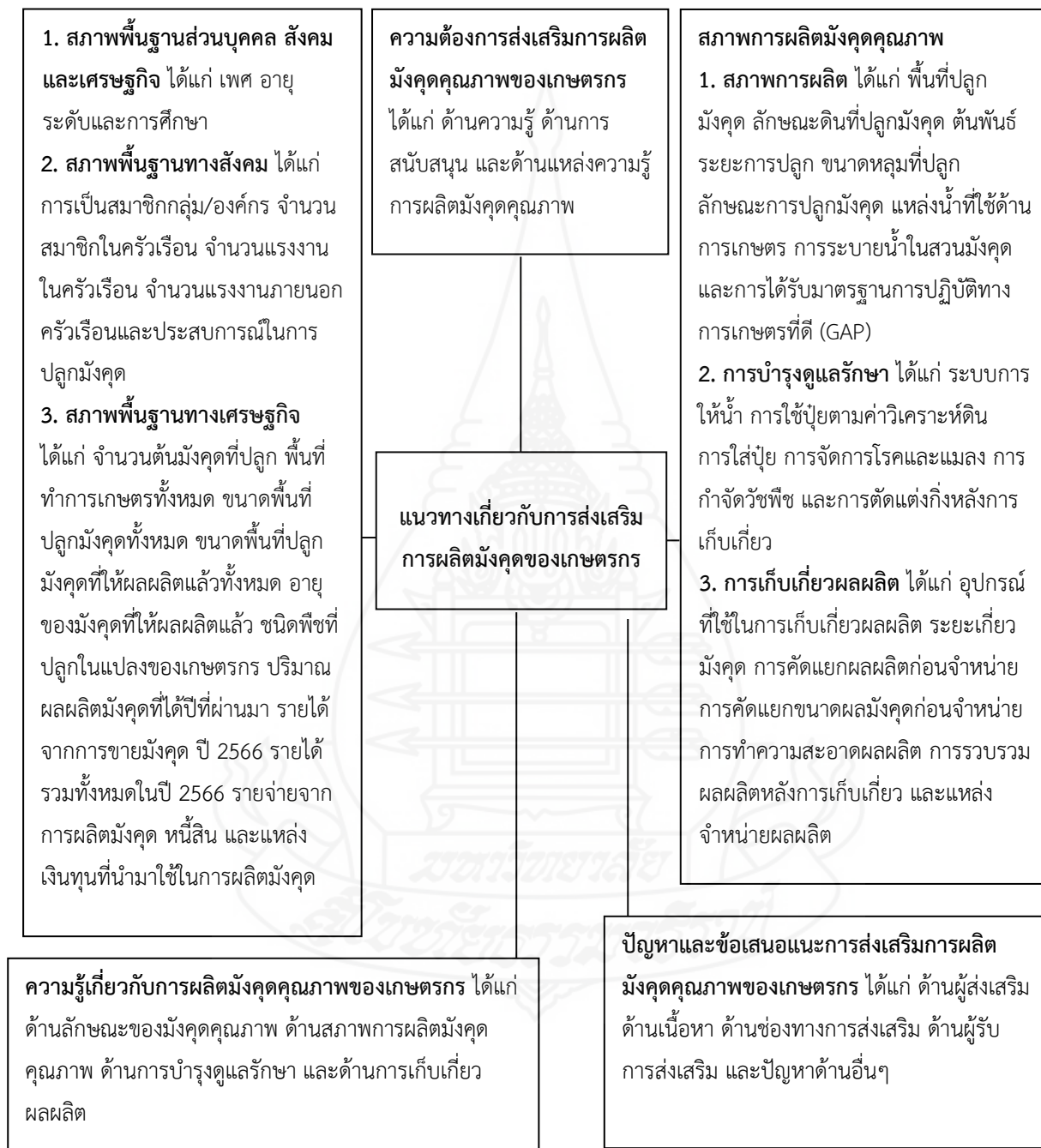

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ศึกษาคือเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่มังคุด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร จำนวน 250 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน (Yamane, Taro 1973: 725-727) ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 158 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ จัดเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ที่มีลักษณะคำถามแบบปลายปิด และคำถามแบบปลายเปิด ประกอบด้วย 5 ตอน ได้แก่ (1) สภาพส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) สภาพการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร (3) ความรู้การผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร (4) ความต้องการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร และ (6) แนวทางเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตมังคุดของเกษตรกรโดยเป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการวิจัยแล้วนำมาวิเคราะห์เป็นแนวทางการส่งเสริมการผลิตมังคุดของเกษตรกร โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.99 และหาค่าความเที่ยง โดยทดสอบกับเกษตรกร จำนวน 30 ราย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง นำผลไปทดสอบหาสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ Cronbach โดยทดสอบในประเด็น ความต้องการการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพ ปัญหาการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพ โดยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาในแต่ละตอน ได้ค่า 0.905 และ 0.857 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ โดยนำคะแนนรวมมาหาค่าเฉลี่ยแล้วจัดอันดับตามเกณฑ์ คะแนนน้ำหนัเฉลี่ยดังนี้ 1.00 - 1.80 เท่ากับน้อยที่สุด 1.81 - 2.60 เท่ากับน้อย 2.61 - 3.40 เท่ากับปานกลาง 3.41 - 4.20 เท่ากับมาก 4.21 - 5.00 เท่ากับมากที่สุด

ผลการวิจัย

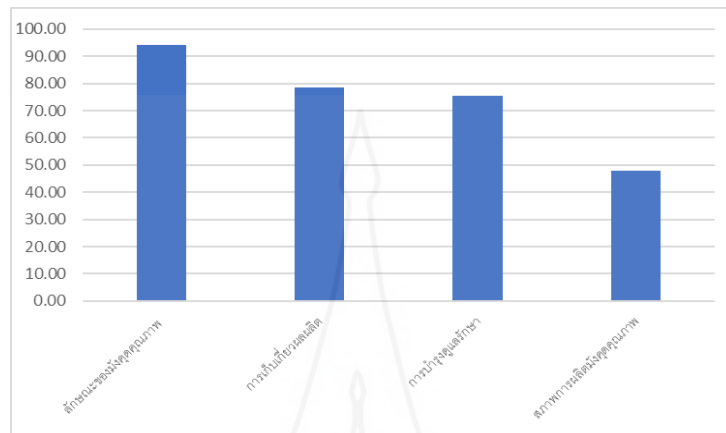
1. สภาพส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 60.1 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 55.04 ปี ร้อยละ 35.4 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวนแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 2.58 คน จำนวนแรงงานนอกครัวเรือน เฉลี่ย 2.5 คน ประสบการณ์ในการปลูกมังคุด เฉลี่ย 21.16 ปี มีพื้นที่ปลูกมังคุดทั้งหมด เฉลี่ย 5.2 ไร่ อายุของมังคุดที่ให้ผลผลิตแล้ว เฉลี่ย 29.80 ปี ปริมาณผลผลิตมังคุดที่ได้ปีที่ผ่านมา เฉลี่ย 656.70 กิโลกรัม

2. สภาพการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 32.3 ปลูกมังคุดที่ระยะ 8x3 เมตร ร้อยละ 38.6 มีการปลูกมังคุดแบบสวนแซม (ปลูกมังคุดร่วมกับพืช 1 ชนิด) ร้อยละ 96.2 มีแหล่งน้ำเป็นของตนเอง ร้อยละ 81.6 มีระบบการให้น้ำแบบสปริงเกอร์ ส่วนใหญ่ไม่ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เก็บเกี่ยวผลผลิตในระยะสายเลือด มีการคัดแยกคุณภาพผลผลิตและทำความสะอาดก่อนจำหน่าย

3. ความรู้การผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรที่มีความรู้เฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (11.16 ข้อ) โดยเมื่อพิจารณาภาพรวมในแต่ละด้านพบว่าเกษตรกรมีความรู้ด้านลักษณะของมังคุดคุณภาพมากที่สุด รองลงมาคือความรู้ในระดับมาก คือ ความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต และความรู้ด้านการบำรุงดูแลรักษา และมีระดับความรู้อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านสภาพการผลิตมังคุดคุณภาพ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ภาพที่ 2 แสดงระดับความรู้การผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร

4. ความต้องการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาออกเป็นด้าน ๆ พบว่าความต้องการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น คือ ด้านการสนับสนุน ด้านความรู้ และแหล่งความรู้ ตามลำดับ

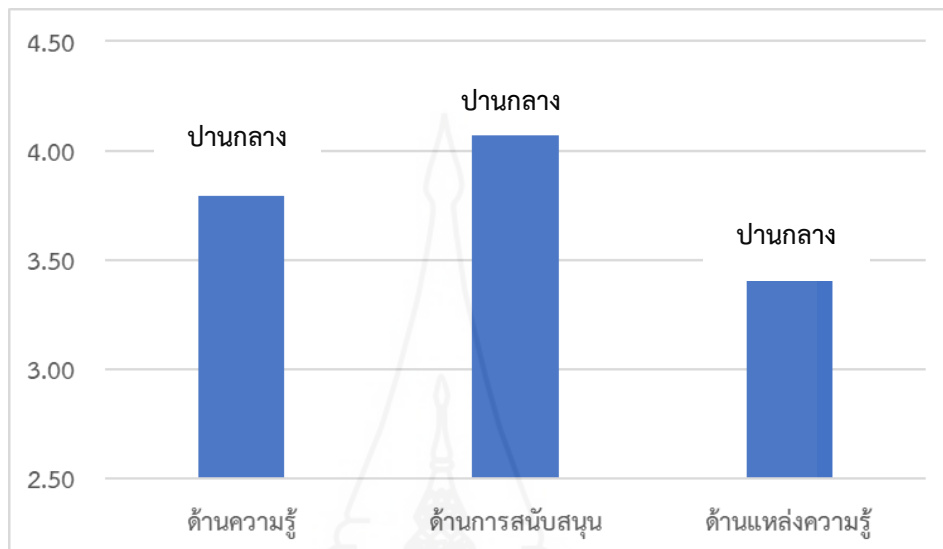
4.1 ความต้องการด้านการสนับสนุน เกษตรกรมีความต้องการด้านการสนับสนุนในการจัดหาปัจจัยการผลิต อยู่ระดับมากที่สุด รองลงมาความต้องการส่งเสริมด้านการสนับสนุนระดับมาก จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ การจัดหาแรงงานใน/ต่างพื้นที่ ในการจัดการสวนและการเก็บเกี่ยวผลผลิต การทำแปลงสาธิต และการจัดหาแหล่งเงินทุนให้แก่เกษตรกร ตามลำดับ

4.2 ความต้องการด้านความรู้ เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ด้าน คือ การจัดการศัตรูพืชโรคและแมลง การคัดแยกมังคุดให้ได้คุณภาพ และการใช้ปุ๋ยสารเคมีอย่างถูกวิธี รองลงมาความต้องการส่งเสริมระดับมาก จำนวน 6 ด้าน คือ การให้น้ำที่ถูกต้อง การดูแลรักษามังคุดหลังการเก็บเกี่ยว การจัดการมังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) การตัดแต่งกิ่งหลังการเก็บเกี่ยว วิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิต การคัดเลือกต้นพันธุ์ และความต้องการส่งเสริมระดับปานกลาง คือ วิธีการปลูกมังคุด ตามลำดับ

4.3 ความต้องการด้านแหล่งความรู้ เกษตรกรมีความต้องการแหล่งด้านความรู้ในระดับมาก 3 ด้าน คือ แหล่งความรู้จากสื่อบุคคล แหล่งความรู้จากสื่อกิจกรรม แหล่งความรู้จากสื่อออนไลน์ รองลงมาเกษตรกรมีความต้องการแหล่งด้านความรู้ในระดับปานกลาง 3 ด้าน คือ แหล่งความรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์ และแหล่งความรู้จากสื่อมวลชน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ภาพที่ 3 แสดงความต้องการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร เกษตรกรมีปัญหาด้านการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 ปัญหาการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้านดังนี้

5.1.1 ปัญหาด้านผู้ส่งเสริม (Source) เกษตรกรมีปัญหาด้านผู้ส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านผู้ส่งเสริมในระดับปานกลาง จำนวน 4 ด้าน คือ จำนวนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการเยี่ยมเยียน ความน่าเชื่อถือของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ความเอาใจใส่และให้ความสำคัญของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และความรู้ความชำนาญของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ตามลำดับ

5.1.2 ปัญหาด้านเนื้อหา (Message) เกษตรกรมีปัญหาด้านเนื้อหาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านเนื้อหาในระดับปานกลาง จำนวน 5 ด้าน คือ ความรู้การผลิตมังคุดคุณภาพ ข้อมูลข่าวสารไม่ทันต่อสถานการณ์ ข้อมูลข่าวสารไม่น่าสนใจไม่น่าติดตาม ข้อมูลข่าวสารขาดรายละเอียดไม่ครบถ้วน ข้อมูลข่าวสารไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร รองลงมาอยู่ในระดับน้อย จำนวน 2 ด้าน คือ ข้อมูลข่าวสารไม่ถูกต้อง และข้อมูลซับซ้อนเข้าใจได้ยาก ตามลำดับ

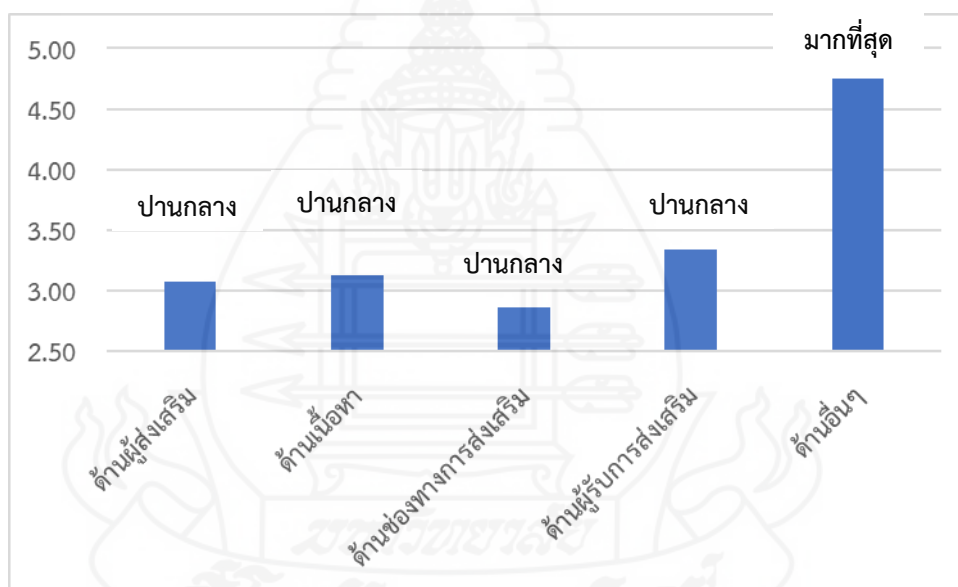
5.1.3 ปัญหาด้านช่องทางการส่งเสริม (Channel) เกษตรกรมีปัญหาด้านช่องทางการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านช่องทางการส่งเสริมในระดับปานกลาง จำนวน 4 ด้าน คือ ช่องทางการส่งเสริมที่ใช้ไม่เพียงพอ ช่องทางการส่งเสริมไม่มีความต่อเนื่อง ช่องทางการส่งเสริมเข้าถึงได้ยาก และช่องทางการส่งเสริมไม่ทันต่อสถานการณ์ ตามลำดับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

5.1.4 ปัญหาด้านผู้รับการส่งเสริม (Receiver) เกษตรกร มีปัญหาการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกรด้านผู้รับการส่งเสริมภาพอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านผู้รับการส่งเสริมในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน คือ อายุของเกษตรกร การยอมรับเทคโนโลยี รองลงมาในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน คือ ทัศนคติของเกษตรกรต่อ GAP และประสบการณ์การผลิตมังคุดคุณภาพ ตามลำดับ

5.1.5 ปัญหาด้านผู้ส่งเสริม (Sender) เกษตรกร มีปัญหาการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกรด้านอื่นๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่าปัญหาด้านอื่นๆ ระดับมากที่สุด จำนวน 3 ด้าน คือ ราคาปุ๋ย สภาพอากาศที่แปรปรวน ราคาสารเคมีกำจัดโรคและแมลง รองลงมาในระดับมาก จำนวน 5 ด้าน คือ ราคาผลผลิต ราคาจ้างแรงงาน คุณภาพผลผลิต จำนวนแรงงาน แหล่งเงินทุน ระดับปานกลาง จำนวน 3 ด้าน คือ แหล่งน้ำทางการเกษตร จำนวนจุดรับซื้อผลผลิตในพื้นที่ ระยะทางการขนส่งผลผลิต และ ระดับน้อยสุด คือ การขนย้ายผลผลิตออกจากแปลงตามลำดับ

ภาพที่ 4 แสดงปัญหาการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร

5.2 ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร โดยมีข้อเสนอแนะจากเกษตรกรให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรออกเยี่ยมเยียนเกษตรกรให้มากขึ้น จัดให้มีเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการแก้ไขปัญหาโรคผลผลิตตกต่ำ มีการศึกษาดูงาน จัดประชุม และอบรม แะให้ความรู้เรื่องการผลิตมังคุดคุณภาพเพิ่มมากขึ้น

6. แนวทางการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร

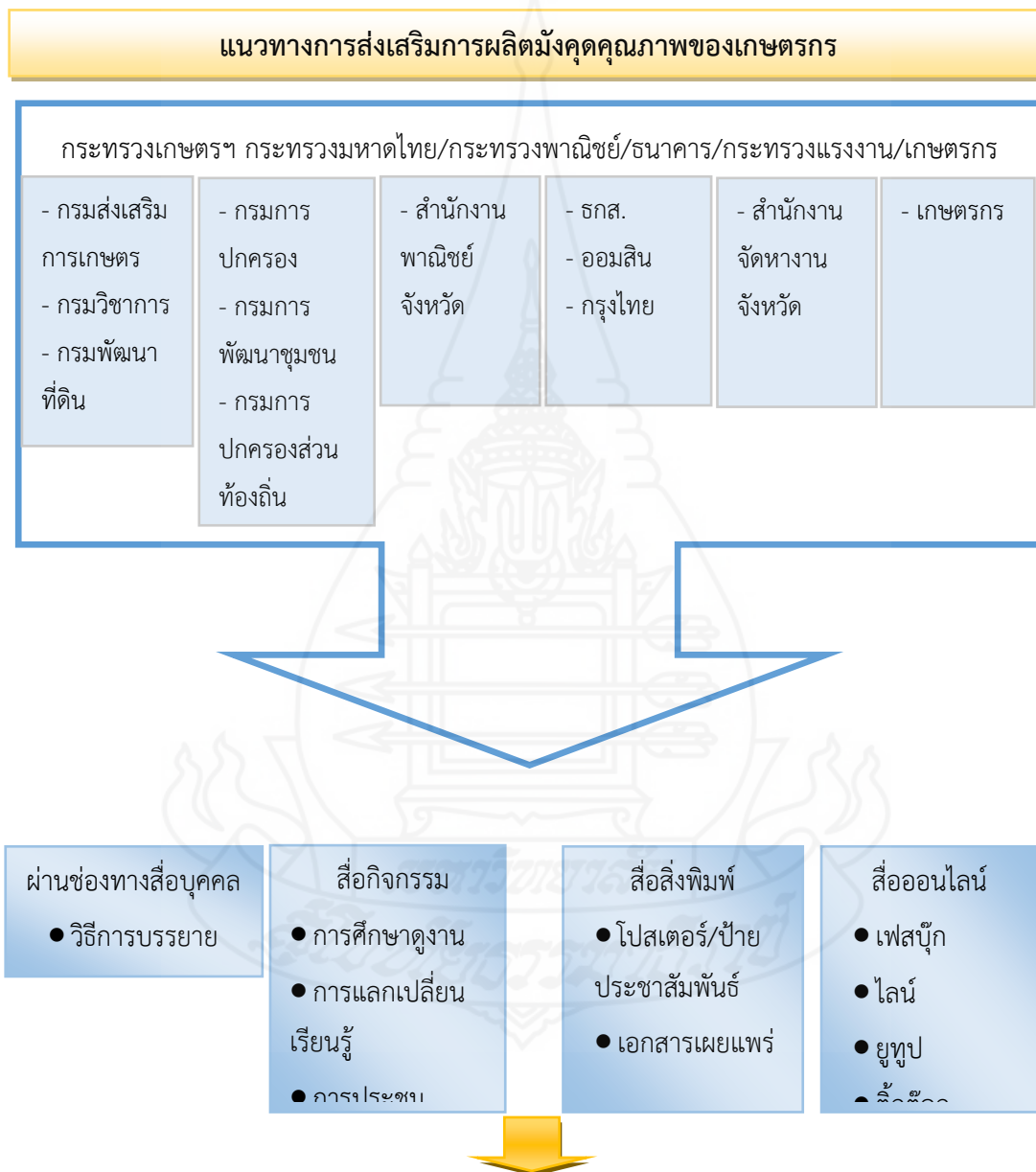
จากการวิเคราะห์ผลการศึกษา ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นแนวทางการส่งเสริมจากการเก็บข้อมูลจากเกษตรกรได้จำนวน 6 ประเด็นหลัก ๆ ด้วยกัน ประกอบไปด้วย การส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของมังคุด การส่งเสริมความรู้ด้านการ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

จัดการโรคและแมลง การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยและสารเคมี การผลิตมังคุดตามระบบการจัดการคุณภาพ (GAP) การส่งเสริมการคัดแยกคุณภาพมังคุด การส่งเสริมการจัดหาปัจจัยการผลิต

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ภาพที่ 5 แสดงแนวทางการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาในการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่มังคุด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร มีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกมังคุดเฉลี่ยอยู่ที่ 21.16 ปี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของอรุณไชย ตรีไวย (2562,น.80) ที่ศึกษาการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพ ในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกมังคุดเฉลี่ย 18.52 ปี เห็นได้ว่าเกษตรกรในพื้นที่ที่มีประสบการณ์ในการปลูกมังคุดอยู่แล้ว จึงสามารถมองเห็นถึงสภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับการผลิตมังคุดให้ได้คุณภาพ จึงง่ายต่อการที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จะเข้าไปส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพให้แก่เกษตรกร ในประเด็นปริมาณผลผลิตมังคุดที่ได้ปีที่ผ่านมา พบว่าเกษตรกรมีปริมาณผลผลิตมังคุดในปีที่ผ่านมา เฉลี่ย 656.70 กิโลกรัม/ไร่ ซึ่งแตกต่างจากข้อมูลของสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2566) ที่ได้ระบุไว้ว่า ปริมาณผลผลิตมังคุดจังหวัดชุมพรในปี 2566 มีปริมาณเฉลี่ยอยู่ที่ 1,166.34 กิโลกรัม/ไร่ ซึ่งผลผลิตที่น้อยกว่าปริมาณเฉลี่ยของผลผลิตมังคุดจังหวัดชุมพร อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกมังคุดแบบสวนแซม (ปลูกมังคุดร่วมกับพืช 1 ชนิด) จึงทำให้ผลผลิตน้อยกว่าเกษตรกรพื้นที่อื่นๆ ซึ่งมีการปลูกมังคุดเชิงเดี่ยว

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

2. สภาพการผลิตมังคุดคุณภาพ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกมังคุดในพื้นที่ที่เป็นดินร่วนปนทราย ซึ่งสอดคล้องกับหนังสือคำแนะนำการใช้ปุ๋ยสำหรับไม้ผลของกรมส่งเสริมการเกษตร (2556) ที่ระบุว่าดินที่เหมาะสมกับการปลูกมังคุดมากที่สุด คือ ดินร่วนปนทราย ซึ่งดินในพื้นที่อำเภอละแม มีความเหมาะสมในการปลูกมังคุดให้ได้คุณภาพอยู่แล้ว ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรไม่ต้องคำนึงลักษณะดินที่เกษตรกรจะเลือกปลูกแต่หันไปส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพในประเด็นอื่น ๆ แทน ระบบน้ำที่ใช้ พบว่าเกษตรกรมีแหล่งน้ำเป็นของตนเอง ส่วนใหญ่มีระบบน้ำแบบสปริงเกอร์สอดคล้องกับ เกศรินทร์ จันทรแก้ว (2562, น. 53) ได้ศึกษาศักยภาพของเกษตรกรในการผลิตมังคุดคุณภาพในอำเภอละแม จังหวัด นครศรีธรรมราช พบว่าเกษตรกรร้อยละ 63.8 ใช้ระบบน้ำแบบสปริงเกอร์และสอดคล้องกับสุภารัตน์ ชูชัย (2562, น. 57-63) ศึกษาการระบบการให้น้ำมังคุด พบว่าเกษตรกรร้อยละ 61.7 ใช้ระบบน้ำแบบสปริงเกอร์ ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่จะมีการทำระบบน้ำแบบสปริงเกอร์ เนื่องจากเกษตรกรต้องการผลิตมังคุดคุณภาพ ซึ่งมังคุดคุณภาพจะต้องให้น้ำมากในช่วงฤดูแล้ง โดยต้องการน้ำตั้งแต่ระยะผลิดาดอก ระยะพัฒนาผลและระยะผลแก่ก่อนการเก็บเกี่ยว เพื่อให้ได้มังคุดคุณภาพ ระยะการเก็บเกี่ยว พบว่าเกษตรกรทั้งหมดมีการเก็บเกี่ยวในระยะสายเลือด (มีจุดแต้ม/ประสีม่วง) สอดคล้องกับวัลลภา สามประดิษฐ์ (2562, น. 70) ที่ศึกษาการพัฒนาการผลิตมังคุดคุณภาพตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอลานสกา จังหวัด นครศรีธรรมราช พบว่าเกษตรกรทั้งหมด เก็บเกี่ยวมังคุดในระยะสายเลือด และสอดคล้องกับวิชุดา พิมลศรี (2564, น. 110) ที่ศึกษาการส่งเสริมการผลิตและการตลาดมังคุดของเกษตรกร อำเภอยะรัง จังหวัดชุมพร พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 85.5 เก็บเกี่ยวมังคุดในระยะสายเลือด โดยการเก็บมังคุดในระยะสายเลือดของเกษตรกรจะช่วยให้สามารถคงสภาพไปยังปลายทางได้ เนื่องจากผลมังคุดแก่ที่เก็บในระยะดังกล่าวจะสามารถพัฒนาไปเป็นผลสุกและมีรสชาติอร่อยสามารถรับประทานได้ (กรมส่งเสริมการเกษตร 2556) ดังนั้นเกษตรกรปฏิบัติถูกต้องอยู่แล้วเกี่ยวกับการผลิตมังคุดคุณภาพในประเด็นนี้

3. ความรู้การผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร พบว่าประเด็นความรู้ที่เกษตรกรมีความรู้ที่น้อยสุด (ร้อยละ 20.9) คือ ต้นพันธุ์มังคุดที่ใช้ปลูกต้องมีอายุไม่เกิน 2 ปี และแข็งแรง สมบูรณ์ ในขณะที่กรมส่งเสริมการเกษตร (2556) ที่ระบุว่าต้นพันธุ์ที่มีความสมบูรณ์แข็งแรง อายุจำต้องไม่น้อยกว่า 2 ปี หรือมีความสูงมากกว่า 30 เซนติเมตร มีระบบรากสมบูรณ์ ไม่ขาดหรืออดงั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรให้ความสำคัญในการให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดเลือกต้นพันธุ์แก่เกษตรกร

4. ความต้องการการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร

4.1 ความต้องการด้านความรู้ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการในการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพด้านความรู้ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาในด้านย่อยๆ พบว่าระดับมากที่สุด จำนวน 3 ด้าน ดังนี้

4.1.1 เกษตรกรมีความต้องการการจัดการศัตรูพืช (โรคและแมลง) อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ เกศรินทร์ จันทรแก้ว (2562, น. 61-62) ศึกษาศักยภาพของเกษตรกรในการผลิตมังคุดคุณภาพในอำเภอละแม จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่ามีความต้องการความรู้การดูแลการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืชอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งอาจเกิดจาก 2 ปีที่ผ่านมาเกษตรกรประสบปัญหาเกี่ยวกับโรคและแมลงเพิ่มมากขึ้นจากสภาวะภัยแล้งทำให้เกิดการระบาดของโรคและแมลงเพิ่มมากขึ้นส่งผลให้ผลผลิตไม่ได้คุณภาพตามที่ตลาดต้องการทำให้เกษตรกรจึงมีความต้องการความรู้ในการจัดการศัตรูพืชโรคและแมลง เพื่อให้ตัวเกษตรกรสามารถผลิตมังคุดที่มีคุณภาพได้

4.1.2 เกษตรกรมีความต้องการการคัดแยกมังคุดให้ได้คุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด โดยในแต่ละ ฤดูกาลการผลิตมังคุดข้อมูลในการคัดแยกคุณภาพมังคุดจะมีการเปลี่ยนแปลงการแบ่งชั้นคุณภาพอยู่เสมอ ซึ่งเกษตรกรบางรายไม่ทราบ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

ข้อมูลการแบ่งชั้นคุณภาพ ทำให้การคัดแยกมังคุดไม่ตรงตามการแบ่งชั้นคุณภาพ โดยสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ชุมพร (2567) ได้ให้ข้อมูลในการแบ่งชั้นในการคัดแยกคุณภาพมังคุด ปี 2567 ซึ่งประกอบด้วย เบอร์มันรวม เบอร์มันลาย เบอร์จิวตู เบอร์จิวตลาด เบอร์ดำ และเบอร์ตลกไซด์ ซึ่งแตกต่างจากปี 2566 ที่ไม่มีเบอร์จิวตู และเบอร์จิวตลาด ทำให้เกษตรกร ยังขาดความรู้ในการคัดแยกมังคุดคุณภาพ

4.1.3 เกษตรกรมีความต้องการการใช้ปุ๋ย สารเคมีอย่างถูกวิธี อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเมื่อพิจารณาจากที่ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกรถึงแม้ว่าเกษตรกรจะมีระดับความรู้ในภาพรวมอยู่ที่ ระดับมากอยู่แล้ว แต่ก็ยังมีประเด็นรายละเอียดปลีกย่อยที่เกี่ยวกับความรู้การใช้ปุ๋ย สารเคมีอย่างถูกวิธี ที่เกษตรกรยังไม่ทราบ และต้องการที่จะศึกษาเพิ่มเติม เพื่อนำไปปฏิบัติและปรับใช้กับแปลงมังคุดของตนเองให้ได้มังคุดคุณภาพ

4.2 ความต้องการด้านการสนับสนุน พบว่าเกษตรกรมีความต้องการจัดหาแรงงานใน/ต่างพื้นที่ ในการ จัดการสวนและการเก็บเกี่ยวผลผลิต ระดับมาก สอดคล้องกับวิชิตา พิมลศรี (2564,น.109) ศึกษาการส่งเสริมการผลิตและ การตลาดมังคุดของเกษตรกรอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร มีความต้องการจัดหาแรงงานในพื้นที่และต่างพื้นที่อยู่ในระดับมาก ซึ่งมังคุดในพื้นที่ที่อยู่ใกล้เคียงกันจะมีระยะในการเก็บเกี่ยวที่ใกล้เคียงกันทำให้ขาดแคลนแรงงานในการเก็บเกี่ยวผลผลิต ซึ่งอาจ ส่งผลให้ไม่สามารถเก็บเกี่ยวได้ทันระยะที่เหมาะสม โดยระยะที่เหมาะสมที่สุดในการเก็บเกี่ยวคือระยะสายเลื้อด

4.3 ความต้องการด้านแหล่งความรู้การผลิตมังคุดคุณภาพ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการด้าน แหล่งความรู้การผลิตมังคุดคุณภาพด้านความรู้ที่อยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น ดังนี้

4.3.1 ความต้องการด้านแหล่งความรู้การผลิตมังคุดคุณภาพจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของภาครัฐ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับเกศรินทร์ จันทรแก้ว (2562,น. 66-67) พบว่าเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการผลิต มังคุดคุณภาพจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรยังให้ความสำคัญกับการส่งเสริมที่มี การปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่โดยตรง ซึ่งเกษตรกรให้ความสนใจและเชื่อมั่น สามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว

4.3.2 ความต้องการด้านแหล่งความรู้การผลิตมังคุดคุณภาพจากการศึกษาดูงาน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์ (2560,น.45) ที่ระบุว่าการศึกษาดูงานเป็นวิธีการส่งเสริมที่เพิ่มความรู้ประสบการณ์ให้แก่ ผู้รับการส่งเสริมได้เป็นอย่างดีวิธีหนึ่ง เป็นการเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ศึกษาดูงานให้ยอมรับสิ่งใหม่มากขึ้น ซึ่งอาจเป็น เพราะหาในพื้นที่อำเภอละแมยังไม่มีแปลงสาธิตการปลูกมังคุดที่มีคุณภาพในการศึกษาดูงาน ทำให้เกษตรกรจึงมีความต้องการ ที่จะศึกษาดูงานเพื่อนำมาปรับใช้กับสวนมังคุดของตนเอง

4.3.3 ความต้องการด้านแหล่งความรู้การผลิตมังคุดคุณภาพจากสื่อออนไลน์ ได้แก่ เฟซบุ๊ก ไลน์ ยูทูบ ดิจิตอล อยู่ในระดับมาก ซึ่งปัจจุบันสื่อออนไลน์เป็นสื่อที่กำลังมีความนิยมเป็นอย่างมากและแพร่หลาย เกษตรกรจึงมีความ ต้องการที่จะค้นหาความรู้ด้านการผลิตมังคุดคุณภาพผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ แทนที่จะรับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่หรือ การศึกษาดูงานเพียงอย่างเดียว ซึ่งสื่อออนไลน์เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงง่ายและรับข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นอีก สื่อหนึ่งที่จะช่วยในการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพให้แก่เกษตรกรได้เป็นอย่างดี

5 ปัญหาและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร

5.1 ปัญหาในประเด็นจำนวนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการเยี่ยมชม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งหาก พิจารณาควบคู่กับอัตรากำลังของสำนักงานเกษตรอำเภอละแม (2566) ที่พบว่ามีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เพียงจำนวน 4

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

อัตรา ซึ่งไม่เพียงต่อการให้ความรู้ในการส่งเสริมส่งเสริมการผลิตมั่งคุดคุณภาพได้ทั่วถึง ส่งผลให้เกษตรกรได้รับข้อมูลต่างๆ ไม่ทันต่อสถานการณ์การผลิตมั่งคุด ซึ่งแนวทางการเพิ่มอัตราค่าจ้างอาจเป็นไปได้ยาก และเมื่อนำวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัย ประเด็นความต้องการด้านแหล่งความรู้การผลิตมั่งคุดคุณภาพจากสื่อออนไลน์ที่อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริม การผลิตมั่งคุดคุณภาพ ไม่จำเป็นต้องให้เจ้าหน้าที่ออกเยี่ยมเยียนหรือจัดประชุม แต่สามารถส่งเสริมผ่านช่องทางออนไลน์ได้

5.2 ปัญหาช่องทางการส่งเสริมที่ใช้ไม่เพียงพอ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจเกิดจากที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตรมีการประชาสัมพันธ์การส่งเสริมการผลิตมั่งคุดคุณภาพไม่เพียงพอต่อการเข้าถึงข้อมูลของเกษตรกร มีการจัดทำ ช่องทางการส่งเสริมที่ไม่หลากหลายทำให้ไม่สามารถส่งเสริมได้อย่างทั่วถึง ส่งผลให้เกษตรกรไม่ได้รับข้อมูลด้านการส่งเสริม การผลิตมั่งคุดคุณภาพ ซึ่งปัจจุบันเกษตรกรในพื้นที่ที่มีการใช้สื่อออนไลน์กันอย่างแพร่หลายอยู่แล้ว ซึ่งการมีช่องทางการ ส่งเสริมที่เพียงพอจะช่วยให้เกษตรกรสามารถรับรู้ข่าวสารได้ทันต่อสถานการณ์

5.3 ปัญหาด้านผู้รับการส่งเสริมประเด็นอายุของเกษตรกร อยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเป็นเพราะการตัดแต่งกิ่ง การเก็บเกี่ยวมั่งคุด ในต้นที่มีขนาดใหญ่หรือในพื้นที่ที่มีความลาดชัน จะต้องมีการปีนขึ้นไปยังต้นมั่งคุดเพื่อตัดแต่งกิ่งและทำ การเก็บเกี่ยวผลผลิต ซึ่งเกษตรกรที่มีอายุมากอาจไม่สามารถดำเนินการเองได้จะต้องใช้แรงงานเพื่อตัดแต่งกิ่งและเก็บเกี่ยวมั่งคุด ซึ่งการตัดแต่งกิ่งและการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่ทันในระยะเวลาสายเลือด เป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่ทำให้มั่งคุดที่เกษตรกรผลิตออกมา มีคุณภาพได้ ดังนั้น การที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งเกษตรกรมีการวางแผนในการ จัดหาแรงงานในการตัดแต่งกิ่งรวมถึงการเก็บเกี่ยวมั่งคุดก่อนฤดูการผลิต จะช่วยให้มั่งคุดมีคุณภาพตามที่ตลาดต้องการ

5.4 ปัญหาด้านสภาพอากาศแปรปรวน อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งปริมาณผลผลิตที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัดใน ปี 2566 อาจเนื่องมาจากสภาพอากาศที่แปรปรวน ไม่ว่าจะเป็นอุณหภูมิ ที่สูงกว่าปกติ สภาพอากาศที่ร้อนจัด แห้งแล้ง ฝนตกชุก เร็วกว่าปกติ ล้วนแล้วแต่เป็นสาเหตุที่ทำให้ผลผลิตมั่งคุดไม่ได้คุณภาพทั้งสิ้น ซึ่งในพื้นที่อำเภอละแมประสบปัญหาภัยแล้ง รวมทั้งฝนตกหนักทำให้เกษตรกรต้องมีการปรับตัวไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ ด้านเทคโนโลยีต่างๆ ในการผลิต การบำรุงดูแลรักษา เพื่อผลิตมั่งคุดให้ได้คุณภาพ

6. ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตมั่งคุดคุณภาพของเกษตรกร ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

6.1 เกษตรกรเสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ควรมีการออกเยี่ยมเยียนเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับรวิษา อ่อนอ่อน (2564, น.67) ที่ศึกษาการส่งเสริมการแปรรูปมั่งคุดของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลเขาพระ อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา พบว่าเกษตรกรมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่เข้าไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรในระดับมาก ซึ่งการเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเข้าไปเยี่ยมเยียน จะทำให้เกษตรกรยอมรับและสามารถส่งเสริมการผลิตมั่งคุดได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องจากการเก็บข้อมูลจากผู้วิจัย ได้สัมภาษณ์เกษตรกร พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการแหล่งความรู้การผลิตมั่งคุดคุณภาพจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ของภาครัฐอยู่ในระดับมาก ซึ่งการที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเข้าไปเยี่ยมเยียนเกษตรกร จะช่วยให้เกษตรกรมีความรู้และ เชื่อมั่น และปฏิบัติตามคำแนะนำในการผลิตมั่งคุดคุณภาพมากยิ่งขึ้น

6.2 เกษตรกรเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการแก้ไขปัญหาผลผลิตตกต่ำ ซึ่งเป็นเพราะผลผลิต มั่งคุดในพื้นที่ออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมากและออกพร้อมกันหลายพื้นที่ ถึงแม้ว่าหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์มีการร่วมมือในการระบายสินค้าไปยังพื้นที่อื่นๆ แต่ก็ยังมีปัญหาราคาผลผลิต

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

ตกต่ำ การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตมังคุดคุณภาพเพื่อให้ได้มังคุดที่มีคุณภาพ อาจเป็นการช่วยแก้ไขปัญหาราคาตกต่ำได้อีกทางหนึ่ง

7. แนวทางการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกร

จากการวิเคราะห์ผลการศึกษา ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นแนวทางการส่งเสริมได้ จำนวน 7 ประเด็นหลักๆ ประกอบด้วย การส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของมังคุด การส่งเสริมความรู้ด้านการจัดการโรคและแมลง การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยและสารเคมี การผลิตมังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) การส่งเสริมการคัดแยกคุณภาพมังคุด การส่งเสริมการจัดหาปัจจัยการผลิต การจัดหาแรงงานการผลิต โดยเลือกช่องทางการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกรตามความเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ และความต้องการของเกษตรกร โดยเลือกช่องทางที่เป็นแหล่งความรู้การผลิตมังคุดคุณภาพผ่านสื่อต่าง ๆ ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มมูลค่าผลผลิต พัฒนาคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐาน และเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร โดยมีหน่วยงานราชการ หน่วยงานภาคีเครือข่าย หน่วยงานภาคเอกชน และเกษตรกร ร่วมกันบูรณาการการทำงาน โดยส่งเสริม สนับสนุนด้านองค์ความรู้ ด้านปัจจัยการผลิต สอดคล้องกับจรัสสุตา ปัญญาไทย (2562) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมมาแปลงใหญ่ของเกษตรกร อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ได้กล่าวไว้ว่าแนวทางการส่งเสริมการเกษตรมาแปลงใหญ่ของเกษตรกร โดยเจ้าหน้าที่ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบูรณาการการทำงานร่วมกัน ในด้านการส่งเสริม สนับสนุน ติดตามงาน และให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่กระบวนการผลิตไปจนถึงการจำหน่าย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

จากการศึกษาที่พบว่าเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมด้านความรู้ในระดับมาก ดังนั้น เกษตรกรควรมีการเพิ่มพูนความรู้ในประเด็นการจัดการศัตรูพืชทั้งโรคและแมลง การคัดแยกมังคุดให้ได้คุณภาพ การใช้ปุ๋ย การใช้สารเคมีอย่างถูกวิธี ไม่ควรจะเป็นการประชุม การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่หรือกลุ่มเครือข่ายที่ประสบผลสำเร็จในการผลิตมังคุดคุณภาพ และการค้นหาข้อมูลจากสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ที่หน่วยงานรัฐได้มีการเผยแพร่ผ่านช่องทางต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ควรมีการรวมกลุ่มสมาชิกเพื่อร่วมกันจัดหาปัจจัยการผลิตในการลดต้นทุนการผลิต ควรมีการวางแผนในการเก็บเกี่ยวผลผลิตโดยการหาแรงงานไว้ล่วงหน้าหรือมีการประสานงานกับสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่เพื่อหมุนเวียนแรงงานหรืออาจสลับวันในการเก็บเกี่ยว ให้สามารถเก็บเกี่ยวมังคุดในระยะสายเล็ดได้ทัน

2. ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

2.1 จากการศึกษาพบปัญหาในประเด็นจำนวนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการเยี่ยมเยียน ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอาจจะต้องมีการจัดทำข้อมูลในรูปแบบข่าวประชาสัมพันธ์ อินโฟกราฟฟิก คลิปวิดีโอ หรือการถ่ายทอดสดแล้วประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อให้เกษตรกรที่ไม่สามารถเยี่ยมเยียนได้ทั่วถึง ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารในการผลิตมังคุดคุณภาพได้อย่างรวดเร็วและทันต่อสถานการณ์

2.2 จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพในประเด็นเนื้อหาการส่งเสริม ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรส่งเสริมและเน้นย้ำในหัวข้อการใช้สารเคมีกำจัดโรคและแมลง การใช้ปุ๋ย สารเคมีอย่างถูกวิธี และการให้น้ำที่ถูกต้องอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

2.3 จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับช่องทางการส่งเสริมที่ใช้ไม่เพียงพอ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีการประชาสัมพันธ์การส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพในหลากหลายช่องทางไม่ว่าจะเป็นเฟซบุ๊ก ไลน์ ยูทูบ และ ดิจิตอล เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างทั่วถึง

3. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.1 จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีปัญหาเรื่องราคาปัจจัยผลผลิตที่ค่อนข้างสูง ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันจัดหาแหล่งปัจจัยการผลิตที่มีราคาถูก เพื่อลดต้นทุนการผลิตมังคุดคุณภาพให้แก่เกษตรกร

3.2 จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีปัญหาเรื่องราคาผลผลิตที่ตกต่ำ ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐ ควรมีการแก้ไขปัญหาราคาผลผลิตที่ตกต่ำ โดยการมีนโยบายในการประกันราคาผลผลิตเมื่อราคาคงต่ำ

3.3 ภาครัฐควรเพิ่มอัตราค่าจ้างของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมการเกษตรตามระบบ T&V systems เพื่อส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกรผู้ปลูกมังคุดแปลงทั่วไป เพื่อเปรียบเทียบความต้องการการส่งเสริมมังคุดคุณภาพ และจัดทำแนวทางในการส่งเสริมแก่เกษตรกรทั่วไปที่ไม่ได้เป็นสมาชิกแปลงใหญ่ ที่ตรงตามความต้องการของเกษตรกร

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการการผลิตมังคุดคุณภาพ เพื่อศึกษาว่าปัจจัยใดที่มีความสัมพันธ์ต่อการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพ และสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปส่งเสริมให้แก่เกษตรกรต่อไป

3. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการส่งเสริมการผลิตการผลิตมังคุดคุณภาพ เพื่อนำผลวิจัยมาปรับปรุงการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และใช้เป็นแนวทางในส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพแก่เกษตรกร และสามารถเป็นแนวทางให้กับองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนได้

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2556). *องค์ความรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสู่การเป็น smart officer ไม่ผล ไม่ย่นดัน*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

เกศรินทร์ จันทรแก้ว. (2562). ศักยภาพของเกษตรกรในการผลิตมังคุดคุณภาพในอำเภอชะอวดจังหวัดนครศรีธรรมราช.

[วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].

https://vpn.stou.ac.th/+CSCO+0075676763663A2F2F677 1702E67756E7679766 62E62652 E6775++/tdc/-CSCO-3h-dccheck.php?Int_code= 9&ReclId=14435&obj_id=149206&showmenu=no

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

จิรสุตา ปัญญาไศย. (2563). แนวทางการส่งเสริมแบบนาแปลงใหญ่ของเกษตรกร อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก.

[วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].

https://vpn.stou.ac.th/+CSCO+0075676763663A2F2F6771702E67756E767976662E62652E6775+/+tdc/-CSCO-3h--dccheck.php?Int_code=99&ReclId=15422&obj_id=150193&showmenu=no.

พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์. (2565). แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. ใน *ประมวล สารชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1, หน่วยที่ 4, น. 16-41). นนทบุรี:

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วิชญา อ่อนอ่อน. (2564). การส่งเสริมการแปรรูปมังคุดของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลเขาพระ อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา

[วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].

https://vpn.stou.ac.th/+CSCO+0075676763663A2F2F6771702E67756E767976662E62652E6775+/+tdc/-CSCO-3h--dccheck.php?Int_code=99&ReclId=16007&obj_id=150777&showmenu=no.

วัลลภา สามประดิษฐ์. (2562). การพัฒนาการผลิตมังคุดคุณภาพตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].

https://vpn.stou.ac.th/+CSCO+0075676763663A2F2F6771702E67756E767976662E62652E6775+/+tdc/-CSCO-3h--dccheck.php?Int_code=99&ReclId=14435&obj_id=149206&showmenu=no.

วิชุดา พิมพ์ศรี. (2564). การส่งเสริมการผลิตและการตลาดมังคุดของเกษตรกรอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. https://vpn.stou.ac.th/+CSCO+0075676763663A2F2F6771702E67756E767976662E62652E6775+/+tdc/-CSCO-3h--dccheck.php?Int_code=99&ReclId=16011&obj_id=150781&showmenu=no.

https://vpn.stou.ac.th/+CSCO+0075676763663A2F2F6771702E67756E767976662E62652E6775+/+tdc/-CSCO-3h--dccheck.php?Int_code=99&ReclId=16011&obj_id=150781&showmenu=no.

สุภารัตน์ ชูชัย. (2562). แนวทางการส่งเสริมการผลิตมังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตร

ที่ดีของเกษตรกรในอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต,

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. https://vpn.stou.ac.th/+CSCO+0075676763663A2F2F6771702E67756E767976662E62652E6775+/+tdc/-CSCO-3h--dccheck.php?Int_code=99&ReclId=14463&obj_id=149234&showmenu=no.

https://vpn.stou.ac.th/+CSCO+0075676763663A2F2F6771702E67756E767976662E62652E6775+/+tdc/-CSCO-3h--dccheck.php?Int_code=99&ReclId=14463&obj_id=149234&showmenu=no.

สำนักงานเกษตรอำเภอละแม. (2566). ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง. <https://farmer.doae.go.th>

สำนักงานเกษตรอำเภอละแม. (2566). แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ พ.ศ. 2566– 2570 ฉบับ ทบทวน ปี พ.ศ. (2566).

: กรมส่งเสริมการเกษตร.

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า. (2567). ศักยภาพและอนาคตของมังคุดราชินีผลไม้ไทย. <https://tpsso.go.th/news/2308-0000000043>

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. (2566). สถานการณ์การผลิตและการตลาดไม้ผลทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง. <https://www.opsmoac.go.th/yala-dwl-files-451691791193>.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

อรุณชัย ตรีไวย. (2562). การส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพในอำเภอทุ่งสงจังหวัดนครศรีธรรมราช[วิทยานิพนธ์ปริญญา
เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].

[https://vpn.stou.ac.th/+CSCO+0075676763663A2F2F6771702E67756E767976662E62652E6775+/t
dc/-CSCO-3h--dccheck.php?Int_code=99&RecId= 14486&obj_id=149257&showmenu=no](https://vpn.stou.ac.th/+CSCO+0075676763663A2F2F6771702E67756E767976662E62652E6775+/t
dc/-CSCO-3h--dccheck.php?Int_code=99&RecId= 14486&obj_id=149257&showmenu=no)

Taro Yamane. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: New York: Harper & Row.

